

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Het seniorenbrein:***De ontrafeling van onze hersenen na ons vijftigste.***

André Aleman

Amsterdam: Atlas, 2012

224 pagina's

Kort voor Sinterklaas verscheen er een boekje over de ouder wordende mens, met een grijsaard op de kaft. Ongetwijfeld heeft Aleman niet beoogd om een bestseller te schrijven voor in de schoen van de vele ouderen, maar waarschijnlijk is het daar wel in terecht gekomen, mede door de positieve recensies in de dagbladen. En dan hebben die ouderen een mooi geschenk ontvangen. Aleman, hoogleraar neuropsychologie in Groningen, houdt zich bezig met tal van onderwerpen op het gebied van de cognitieve neuropsychiatrie, maar onderzoekt ook de normale veroudering en komt daarbij tot allerlei mooie en hoopgevende inzichten. De negatieve gevolgen hebben de overhand in de dagelijkse berichtgeving, maar het grootste deel van de mensen heeft daar zelf niet veel last van. Integendeel, Aleman laat zien dat ouderen cognitief en emotioneel gesproken anders gaan functioneren, maar dat zorgt er wel voor dat ze op een wijze manier keuzes maken! Hij spreekt dan over het optimale brein. Deze boodschap vertelt hij in acht hoofdstukken, allemaal even helder en voor eenieder toegankelijk geschreven, zelfs met humor, maar desalniettemin op goed (en traceerbaar) onderzoek gebaseerd. Wie in december dat mooie geschenk niet heeft ontvangen, raad ik aan om alsnog een manier te bedenken om het te bemachtigen.

A history of psycholinguistics:***The pre-Chomskyan era.***

W.J.M. Levelt

Oxford: Oxford University Press, 2012

653 pagina's

Praktisch iedereen denkt dat het begin van de psycholinguïstiek dateert uit de periode dat de linguïst Noam Chomsky in 1959 een vernietigende kritiek schreef over het boek *Verbal behavior* van Burrhus Skinner uit 1957. Maar voor de opkomst van die moderne psycholinguïstiek was er al gedurende vele jaren, sedert het eind van de achttiende eeuw, een psychologie van de taal.

Willem (Pim in de wandelgangen) Levelt is een van de invloedrijkste psycholinguïsten uit de moderne periode, maar was ook altijd vertrouwd met de oude taalpsychologie. Het is dan ook geweldig dat een

groot kenner van de wezenlijke vraagstukken de wortels van die psycholinguïstiek blootlegt in zijn *A history of psycholinguistics* en weliswaar behandelt hij alleen de pre-chomskyaanse periode, maar dan wel uitvoerig en diepgravend. De wortels bestaan in wezen uit vier gebieden: de studie van de kindertaal, de afasieliteratuur (vanaf de negentiende eeuw), het experimenteel psychologisch onderzoek en het linguïstische onderzoek. Alles gebaseerd op de oorspronkelijke bronnen. Van mij had Levelt die A uit de titel weg kunnen laten: dit is voor het eerst dat deze geschiedenis zo alomvattend is opgeschreven, maar dan ook wel in één keer goed. Iedereen die iets met taal van doen heeft, zal dit boek niet alleen met plezier lezen, maar er ook heel veel van kunnen leren over het denken over cognitie door de eeuwen heen.

Memory and aging:***Current issues and future directions.***

M. Naveh-Benjamin en N. Ohta (red.)

Londen: Psychology Press, 2012

427 pagina's

Een congres in 2010 in Tsukuba, Japan, vormde het startpunt voor dit boek. Enkele presentaties zijn verwerkt tot hoofdstukken en daarnaast werden een aantal andere auteurs uitgenodigd voor een bijdrage om zo een modern overzicht te krijgen van het hedendaags onderzoek naar geheugen en veroudering. Het boek bevat veertien hoofdstukken, verdeeld over vier delen: werkgeheugen, langetermijngeheugen, sociaal-emotionele en culturele aspecten, en biologische aspecten. De Japanse inbreng is beperkt, het gaat voornamelijk om bekende Amerikaanse en Canadese onderzoekers. Sommige hoofdstukken zijn wat korter, andere wat langer, maar ze geven in het algemeen geen echt overzicht van de literatuur. De meeste hoofdstukken zijn erg gericht op de rapportage van (eigen en gerelateerd) onderzoek en zijn daardoor meer geschikt voor de onderzoeker dan voor een klinisch of praktisch werkend psycholoog, die zich graag wat zou inlezen in de moderne ontwikkelingen.

Language and action in cognitive neuroscience.

Y. Coello en A. Bartolo (red.)

Londen: Psychology Press, 2012

357 pagina's

Bij de psycholinguïstiek speelden de linguïstische ideeën over regels voor zinnen en woordvormen een belangrijk uitgangspunt. Maar taal gebruiken we als

mens ook tijdens ons gedrag, wanneer we bewegen en interacteren met de omgeving, wanneer we iets moeten vertellen over de dingen om ons heen. Zoals Wernicke zei: de betekenisaspecten zijn gebaseerd op onze ervaringen met al onze zintuigen en bewegingen. Die benadering van taal wordt ook wel aangeduid met 'embodied cognition' en staat centraal in dit boek. Het boek telt zeventien hoofdstukken, verspreid over zeven secties, hetgeen aangeeft dat allerlei verschillende aspecten aan de orde komen. Zo zijn er twee hoofdstukken die ingaan op de stelling dat motoriek aan de basis ligt van taal (Corballis). Er is een aantal hoofdstukken over experimenteel onderzoek naar de verwerking van actiegerelateerde woorden en zinnen. Ook ontwikkelingsaspecten komen aan bod in twee hoofdstukken. Ruimte en taal, vooral tijdens acties, vormen een belangrijk thema in vier hoofdstukken. Taalgedrag wordt ook ondersteund door gebaren: hoe zit het met die relatie? Twee hoofdstukken in de laatste sectie gaan expliciet in op taal en hersenen, maar bij meerdere hoofdstukken spelen de hersenen een belangrijke rol en soms worden ook klinische vraagstukken aan de orde gesteld. Tezamen geven deze hoofdstukken wel een mooi overzicht van deze nieuwe benadering van taal.

***Inner experience and neuroscience:
Merging both perspectives.***

D.D. Price en J.J. Barrell
Cambridge: MIT Press, 2012
345 pagina's

Toen Swaab zei dat wij ons brein zijn, protesteerde menigeen dat je de mens niet kunt reduceren tot wat hersencellen. De neurowetenschappen mogen veel, maar niet de mens reduceren tot een chemisch proces. Dan mis je essentie: de ervaring, dat wat je voelt. Dat kun je meestal ook niet simpel vangen in een laboratoriumexperiment. Price en Barrell proberen dat persoonlijke gevoel, de inner experience, toch te onderzoeken vanuit een neurowetenschappelijk kader: Price is hierbij de neurowetenschapper en Barrell de op ervaring gerichte psycholoog. Zij beschrijven in dit boek fenomenologisch gebaseerde onderzoeksmethoden (denk maar aan de onderzoekers uit de tijd van Wundt met hun introspectieve methode) en relateren die aan empirische bevindingen bij het onderzoek naar pijn en emotie. Zij stellen dat de psychofysica cruciaal is voor het koppelen van de individuele ervaring, het gevoel, aan de biologische bevindingen. Hoewel ze zich in

hun werk vooral gericht hebben op pijn, menen ze dat hun stelling een meer algemeen karakter heeft en bruikbaar is voor het bestuderen van emotie, betekenis en het bewustzijn zelf.

***Ik wil iets van jou, jij wilt iets van mij:
Beïnvloed de hersenen om te bereiken wat je wilt.***

M. Sitskoorn
Amsterdam: Bert Bakker, 2012
176 pagina's

Dit boek kan gezien worden als een praktisch vervolg op *Het maakbare brein* (2006) en is voor een groot deel gebaseerd op columns die Sitskoorn de afgelopen tijd heeft gepubliceerd. Het boek wil wetenschappelijke kennis en mogelijkheden verschaffen waarmee je het gedrag, de emoties en de vaardigheden van jezelf, maar ook van anderen kunt beïnvloeden. Het gaat om tips en trucs waarvan de werkzaamheid wetenschappelijk is bewezen, maar die toch niet alles kunnen oplossen. Het boek begint met een korte inleiding op brein, emotie en gedragsbeïnvloeding. In de daaropvolgende hoofdstukken gaat het om beïnvloeding van waarneming, emotie, aandacht, geheugen, denken, kiezen, sociaal gedrag en liefde en relaties. Het lijkt me heel handig om een hele koffer met dit soort gereedschap te krijgen, maar vraag me af, vooral ten aanzien van de sociale beïnvloeding: als nu heel Nederland dit boek leest en iedereen de tips en trucs gaat toepassen, blijven ze dan even effectief of bestaat de kans dat anderen mij doorhebben als ik de truc uithaal? Hoewel op enkele plaatsen gerefereerd wordt aan hersenonderzoek, gaat het boek toch vooral over de beïnvloeding van gedrag via gedrag. In het voorwoord meldt Sitskoorn dat werkgevers, onderwijzers, ouders en politici veelvuldig het woord beïnvloeding gebruiken en dat het als een magisch mechanisme wordt gezien. Het lijkt me dat die groepen ook juist de doelgroepen zijn voor dit boek.